

Міністерство освіти і науки України
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА

Навчально-науковий інститут бізнесу і менеджменту
Кафедра обліку та аудиту

ВАРИБРУС ОЛЕКСАНДРА ЮРІЙВНА

Реферат
кваліфікаційної роботи на здобуття ступеня вищої освіти «Бакалавр»

ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ ТА НАПРЯМКИ ЇЇ
УДОСКОНАЛЕННЯ
(ЗА ДАНИМИ ПІДПРИЄМСТВА «ХХХ», М. БАЛАКЛІЯ
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ)

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
(освітня програма «Облік і оподаткування»)

Науковий керівник: доктор економічних
наук, доцент

Рижикова Наталія Іванівна

Харків – 2020

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (БАКАЛАВРСЬКОЇ) РОБОТИ

Актуальність дослідження. Управління ресурсами підприємства неможливе без інформаційної системи яка б адекватно відображала всі процеси, що відбуваються у виробництві. В зв'язку з цим особливої уваги набувають питання вдосконалення бухгалтерського обліку (як фінансового, так і управлінського). Своєчасна і достовірна інформація – запорука ефективного керівництва, а відтак успішного функціонування підприємства в ринковому середовищі.

Для прийняття правильних управлінських рішень навіть на рівні підприємства повинні використовуватись дані, які відповідають певним правилам, вимогам і нормам, що є зрозумілими та прийнятними для користувачів. Для одержання інформації про результати діяльності підприємства дані поточного обліку необхідно узагальнити в певній системі показників. Це досягається складанням звітності, яка є завершальним етапом бухгалтерського обліку. Отже роль звітності бухгалтерської, податкової та статистичної надзвичайно важлива, що і пояснює актуальність вибраної теми.

Проблемам формування показників фінансової звітності та їх аналітичної оцінки присвячені праці вітчизняних науковців, зокрема: Ф. Бутинця, С. Голова, В. Костюченко, Я. Крупки, Т. Кучеренко, М. Пушкаря, Н. Ткаченко, П. Хомина, М. Чумаченка. Низку важливих аспектів зазначеної тематики розкрито у роботах зарубіжних вчених-економістів: Х. Андерсена, Р. Бола, Т. Варфілда, Д. Кіесо, Д. Колдуелла, Б. Нідлза, Д. Панкова, Я. Соколова. Віддаючи належне науковим розробкам учених, варто відзначити, що деякі питання методики складання і організації аудиту фінансової звітності, а саме питання формування основних її форм, залишаються недостатньо дослідженими та вивченими. Це доводить актуальність теми та зумовлює вибір об'єкта, мети та завдання дослідження.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є

висвітлення теоретичних аспектів та розробка рекомендацій щодо вдосконалення методики формування та подання фінансової звітності, аналізу та аудиту її показників на підприємствах.

Поставлена мета визначає зміст дослідження й обумовлює формулювання і вирішення таких **завдань** теоретичного та практичного характеру:

- визначити сутність та значення фінансової звітності в діяльності підприємства в сучасних умовах ринкової економіки;
- проаналізувати склад фінансової звітності, вимоги та принципи її складання;
- розглянути порядок складання та подання фінансової звітності;
- проаналізувати фінансово-економічний стан підприємства;
- вивчити організацію та методику складання основних форм фінансової звітності;
- здійснити огляд нормативно-правової бази з формування фінансової звітності в Україні;
- дослідити методику проведення аудиту фінансової звітності;
- визначити напрями вдосконалення методичних аспектів аудиту фінансової звітності підприємства;
- розробити рекомендації з вдосконалення організації складання та подання фінансової звітності

Об'єктом дослідження є методика організації складання і подання фінансової звітності, аналізу та аудиту її показників на досліджуваному підприємстві.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та організаційних засад бухгалтерського обліку й організації складання і подання фінансової звітності, аналіз та аудит її показників.

Методи дослідження. При проведенні дослідження застосовувались як загальнонаукові, так і специфічні методи дослідження, як-то: системний підхід (при дослідженні обліково-аналітичних аспектів фінансової звітності); метод логічного узагальнення (при розгляді та уточненні поняття «фінансова

звітність»); методи аналізу й синтезу, індукції та дедукції, системний аналіз економічних процесів та синтез його результатів (при визначенні підходів щодо вдосконалення методики складання і подання фінансової звітності); метод аналізу причинно-наслідкових зв'язків (при вивченні та удосконаленні класифікації фінансової звітності).

Інформаційною базою дослідження є наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених, законодавчі та нормативно-правові документи, національні стандарти обліку і звітності, статистична й фінансова звітність досліджуваного підприємства.

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробці рекомендацій, що спрямовані на вдосконалення чинної методики складання та подання фінансової звітності, застосування яких дозволить підвищити її інформативність, сприятиме оптимізації формування та ефективності використання при обґрунтуванні й прийнятті управлінських рішень.

Окремі результати досліджень оприлюднено на II міжнародній науково-практичній конференції, присвяченій 100-річчю Полтавської державної аграрної академії, «Проблеми обліково-аналітичного забезпечення управління підприємницькою діяльністю» (23 квітня 2020 р., м. Полтава) та I Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції «Теорія і практика сучасної науки очима молоді» (26 березня 2020 р., м. Харків).

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних літературних джерел і додатків. Обсяг кваліфікаційної роботи становить 112 сторінок, містить 11 таблиць, 11 рисунків. Список використаних джерел налічує 122 найменування.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (БАКАЛАВРСЬКОЇ) РОБОТИ

У першому розділі розглянуто теоретико-методичні засади формування фінансової звітності на підприємстві, а саме: її класифікація та роль в

діяльності підприємства; склад фінансової звітності, вимоги та принципи її складання; роль і значення фінансової звітності в управлінні підприємством, а також порядок складання та подання фінансової звітності.

У другому розділі досліджено організацію та методику складання фінансової звітності на досліджуваному підприємстві; розраховано та проаналізовано основні показники організаційно-економічної характеристики підприємства; досліджено нормативне регулювання методики та організації складання фінансової звітності.

У третьому розділі розглянуто методику проведення аудиту фінансової звітності; запропоновано напрямки вдосконалення методичних аспектів аудиту фінансової звітності підприємства та шляхи організації складання та подання фінансової звітності.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

1. Основні вимоги до фінансової звітності викладено в Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та у Національному положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» (Далі НП(С)БО 1).

НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» визначає мету, склад і принципи підготовки фінансової звітності в Україні, а також вимоги до визнання та розкриття елементів звітності підприємств.

2. Форма і склад статей фінансової звітності визначаються НП(С)БО 1 і наводяться у додатках 1 і 2 до цього Національного положення (стандарту). Тобто у цих додатках наведено форми фінансової звітності:

- Балансу (Ф№ 1);
- Звіту про фінансові результати (Ф№ 2);
- Звіту про рух грошових коштів (Ф№3);
- Звіту про власний капітал (Ф№4);
- Приміток до фінансової звітності (Ф№5).

У балансі відображаються активи, зобов'язання та власний капітал підприємства. У випадках, передбачених нормативно-правовими актами, складається окремий баланс. Показники окремого балансу і відповідних форм фінансової звітності включаються до балансу і відповідних форм фінансової звітності підприємства.

У звіті про фінансові результати розкривається інформація про доходи, витрати, прибутки і збитки, інший сукупний дохід та сукупний дохід підприємства за звітний період.

У звіті про рух грошових коштів наводяться дані про рух грошових коштів протягом звітного періоду в результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. При складанні фінансової звітності та консолідованої фінансової звітності підприємства можуть обрати спосіб складання звіту про рух грошових коштів за прямим або непрямим методом із застосуванням відповідної форми звіту.

У звіті про власний капітал розкривається інформація про зміни у складі власного капіталу підприємства протягом звітного періоду.

Звіт Примітки до річної фінансової звітності – відображає сукупність показників і пояснень, які забезпечують деталізацію та обґрунтування стратегій фінансової звітності та іншої інформації розкриття якої передбачено НП(С)БО 1.

3. Кваліфікаційна робота написана на матеріалах підприємства «ХХХ» м. Балаклія Харківської області. В 2019 році підприємство спеціалізувалося на вирощуванні соняшника та зернових культур, питома вага яких в структурі товарної продукції склала відповідно 32,95 % та 26,25 %, а також на виробництві продукції борошномельно-круп'яної промисловості, питома вага якої в структурі товарної продукції склала 23,29 %.

Аналіз показників дозволяє зробити висновок, що досліджуване підприємство є неліквідним та неплатоспроможним, так як всі показники не відповідають значенням, що рекомендуються. Підприємство не має достатньо оборотних активів для погашення своїх поточних зобов'язань.

За системою показників ділової активності досліджуваного підприємства можна зробити висновок, що ділова активність у 2019 році відносно 2017 року знижується.

Підприємство у 2018-2019 роках є збитковим. Рівень збитковості реалізованої продукції за чистим збитком в склав 37,9%. Загалом операційна діяльність підприємства в 2019 році мала збитковість 9,0%.

4. Законом України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» дається наступне визначення: аудит фінансової звітності – аудиторська послуга з перевірки даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності та/або консолідованої фінансової звітності юридичної особи або представництва іноземного суб'єкта господарювання, або іншого суб'єкта, який подає фінансову звітність та консолідовану фінансову звітність групи, з метою висловлення незалежної думки аудитора про її відповідність в усіх суттєвих аспектах вимогам національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, міжнародних стандартів фінансової звітності або іншим вимогам.

5. Основними завданнями аудиту є:

- перевірка фінансової звітності, розрахунків, декларацій та інших документів для встановлення їх достовірності й відповідності здійснених господарських і фінансових операцій чинному законодавству;
- виявлення і попередження порушень у фінансово-господарській діяльності підприємства;
- визначення реальних фінансових результатів;
- оцінка ефективності внутрішнього контролю;
- надання консультаційних послуг з питань обліку, аналізу, права, менеджменту, маркетингу, фінансів тощо.

6. Для більш оперативної організації використання результатів попередньої аудиторської перевірки пропонуємо ввести паспортизацію підприємств, які підлягали зовнішньому аудиту шляхом видачі паспорта про проходження зовнішнього аудиту та рівень аудиторського ризику. Основними

положеннями паспортизації, на нашу думку, є:

- Бланк паспорта про проходження зовнішнього аудиту видає аудиторська фірма, яка вперше провела незалежний аудит на підприємстві із зазначенням всіх реквізитів та номера паспорта і дати видачі.
- Всі аудиторські фірми повинні вести реєстр паспортизації проведеного зовнішнього аудиту, в якому вказується номер паспорта та дата видачі.
- Результати наступних аудиторських перевірок зазначаються у вже існуючому паспорті підприємства.
- Сільськогосподарські підприємства зобов'язані зберігати паспорт про проходження зовнішнього аудиту до моменту його закриття.

7. Форма Балансу (Звіту про фінансовий стан) багато разів підлягала критиці з боку науковців щодо своєї недосконалості. Пропонуємо деякі розділи і рядки балансу скоротити, об'єднати або взагалі вилучити з балансу. Так, статі активної частини Балансу повинні відображатися за ступенем ліквідності активів, від найменш до більш ліквідних статей. Здійснити поділ дебіторської заборгованості в залежності від строку її обороту в складі оборотних активів. В балансі після розділу «Оборотні активи» наводиться окремий розділ «Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття», що порушує вимогу розміщення статей за ступенем ліквідності, а згідно вимог міжнародних стандартів активи класифікуються на поточні, та непоточні, тому пропонуємо статті активу групувати у два розділи в межах наведеної класифікації. Включити статтю «Цільове фінансування» до розділу «Власний капітал», і тим самим перегрупувати розділи пасиву балансу відповідно до їх економічної суті.

8. Дослідивши різні підходи щодо вдосконалення форми №2 «Звіт про фінансові результати», пропонуємо в його діючу форму внести такі зміни:

- доповнити Звіт про фінансові результати додатковим рядком «Понаднормативні витрати» для відокремлення чистої собівартості реалізованої продукції та понаднормативних і нерозподілених постійних загальновиробничих витрат, які не є елементом собівартості реалізованої продукції;

- виходячи з того, що рядки «Інші доходи» та «Інші витрати» за своєю економічною сутністю відображають результати інвестиційної діяльності, пропонуємо уточнити їх назви, замінивши на «Інші доходи від інвестиційної діяльності» та «Інші витрати від інвестиційної діяльності»;
- відсутність показників, що відображають фінансовий результат від фінансової та інвестиційної діяльності, не дозволяє одержати інформацію про те, який фінансовий результат одержало підприємство в результаті фінансової та інвестиційної діяльності, тому забезпечити зіставність доходів і витрат від інвестиційної та фінансової діяльності пропонуємо шляхом додавання рядків «Фінансові результати від фінансової діяльності» та «Фінансові результати від інвестиційної діяльності»;
- для більш ретельного аналізу якості отриманого прибутку елементи операційних витрат наводити в розрізі класифікації витрат за функціями;

9. Для вдосконалення аналітичності обліку фінансових результатів пропонуємо запровадити використання **форму внутрішньої звітності «Звіт про розподіл прибутку (покриття збитку)»**, статі якої відображатимуть розподіл прибутку або джерела покриття отриманих збитків та будуть використані для складання форм фінансової звітності, а також прийняття управлінських рішень на підприємстві. Зазначену форму документу можна використовувати як додаток до фінансової звітності. На нашу думку використання такого документу дасть змогу користувачам отримувати повну інформацію про використання чистого прибутку підприємством або використання джерел покриття отриманих збитків.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ

1. Варібрус О.Ю. Проблеми складання звітності про фінансові результати / О.Ю. Варібрус, М.О. Корнієцька // Теорія і практика сучасної науки очима молоді : Збірник матеріалів I Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції. – Харків: ХНТУСГ, 2020. – С. 9–10.

2. Варібрус О.Ю. Підходи до розподілу непрямих витрат / О.Ю. Варібрус, О.С. Свистун // Проблеми обліково-аналітичного забезпечення управління підприємницькою діяльністю : Матеріали II Міжнар. наук. – практ. конф., присвяченої 100-річчю Полтавської державної аграрної академії (м. Полтава, 23 квітня 2020 р.) / за ред. Плаксієнка В. Я., Пилипенко К. А. Полтава : Видавництво ПП «Астрая», 2020. – С. 283-285.

АНОТАЦІЯ

Варібрус О.Ю. Фінансова звітність підприємств та напрямки її удосконалення (за даними підприємства «XXX», м. Балаклія Харківської області). – На правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття ступеня вищої освіти «Бакалавр» за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування». – Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка, Харків, 2020.

Актуальність теми дослідження. Для прийняття правильних управлінських рішень на рівні підприємства повинні використовуватись дані, які відповідають певним правилам, вимогам і нормам, що є зрозумілими та прийнятними для користувачів. Як наслідок процес підготовки та складання фінансових звітів повинен бути організований відповідно до законодавства та забезпечувати користувачів повною, правдивою, неупередженою інформацією про фінансові результати діяльності і фінансовий стан підприємства. Отже, фінансова звітність є провідною категорією, що покликана забезпечити користувачів в інформації і як наслідок створити умови для ефективної та цілеспрямованої роботи підприємства.

Метою кваліфікаційної роботи є висвітлення теоретичних аспектів та розробка рекомендацій щодо удосконалення методики формування та подання фінансової звітності, аналізу та аудиту її показників на підприємствах.

В кваліфікаційній роботі розглянуто склад фінансової звітності, вимоги та принципи її складання, роль і значення її в управлінні підприємством;

досліджено організацію та методику складання основних форм фінансової звітності; проведено огляд нормативно-правових актів щодо регулювання методики та організації складання фінансової звітності; розглянуто методику проведення аудиту фінансової звітності; запропоновано напрямки удосконалення організації складання та подання фінансової звітності та шляхи удосконалення методичних аспектів аудиту фінансової звітності на досліджуваному підприємстві.

Запропоновані теоретичні узагальнення та практичні рекомендації щодо удосконалення організації складання та подання фінансової звітності, методичних аспектів аудиту фінансової звітності мають прикладний характер і можуть бути використані в господарській діяльності досліджуваного підприємства.

Ключові слова: фінансова звітність, аудит, шляхи удосконалення, методика складання.

ANNOTATION

Varibrus O.Y. Financial statements of enterprises and directions of its improvement – On the rights of the manuscript.

Qualification work for the degree of «Bachelor» in the specialty 071 «Accounting and Taxation». – *Kharkiv Petro Vasylenko National Technical University of Agriculture, Kharkiv, 2020.*

Relevance of the research topic. To make the right management decisions at the enterprise level, data must be used that meets certain rules, requirements and regulations that are clear and acceptable to users. As a result, the process of preparation and preparation of financial statements must be organized in accordance with the law and provide users with complete, truthful, unbiased information about the financial results and financial condition of the enterprise. Thus, financial reporting is a leading category that is designed to provide users with information and

as a consequence to create conditions for efficient and purposeful operation of the enterprise.

The purpose of the qualification work is to highlight the theoretical aspects and develop recommendations for improving the methodology of formation and submission of financial statements, analysis and audit of its indicators in enterprises.

The qualification work considers the composition of financial statements, requirements and principles of its preparation, its role and significance in the management of the enterprise; the organization and methods of compiling the main forms of financial reporting are studied; a review of regulations on the regulation of methods and organization of financial reporting; the method of auditing financial statements is considered; the directions of improvement of the organization of drawing up and representation of the financial reporting and ways of perfection of methodical aspects of audit of the financial reporting at the investigated enterprise are offered.

The proposed theoretical generalizations and practical recommendations for improving the organization of preparation and presentation of financial statements, methodological aspects of auditing financial statements are applied and can be used in the economic activity of the researched enterprise.

Key words: financial reporting, audit, ways of improvement, methods of compilation.